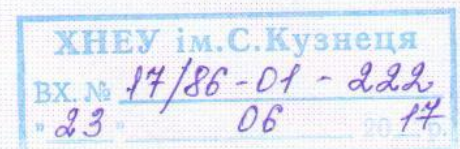

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу
Пустовгар Світлани Анатоліївни «Теоретико-методичне забезпечення
діагностики неплатоспроможності підприємств»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук
за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит

1. Актуальність обраної теми та її зв'язок з науковими програмами.

Тема діагностики неплатоспроможності підприємств є актуальною з моменту появи самих підприємств та залучення ними фінансових ресурсів іззовні. Під діагностикою банкрутства слід розуміти комплекс методів збору, обробки та оцінювання економічної інформації, на основі яких робиться висновок про той чи інший рівень загрози довготривалого дефолту підприємства. Саме нездатність протягом тривалого часу виконувати платіжні зобов'язання є підставою для оголошення суб'єкта господарювання банкрутом. Можна констатувати, що на сьогоднішній день фінансова діагностика стала однією із ключових технологій, на яку спираються рішення щодо фінансування та інвестування. Тематика прогнозування дефолту (неплатоспроможності) підприємств є одним із найскладніших напрямків корпоративних фінансів. Це пояснюється тим, що у процесі діагностики банкрутства вирішуються питання прогнозування, оцінки ризиків, аналізу кількісних та якісних характеристик, обробки даних минулих та майбутніх періодів. З практичної точки зору оптимального методу діагностування банкрутства бути не може, оскільки це питання пов'язано з оцінкою ймовірності настання певної події (зокрема, дефолту). Хоча в теорії, за умови виконання ряду рестриктивних припущень (які на практиці ніколи не виконуються) існує можливість забезпечення стовідсоткової точності прогнозування банкрутства. Зазначене зумовлює стабільну актуальність питання щодо удосконалення теоретичних основ та розробки методичних підходів до діагностики неплатоспроможності підприємств як превентивного антикризового інструменту.

Враховуючи вищевикладене, спрямованість дисертації Пустовгар С. А. на розвиток теоретичних положень, методичного забезпечення діагностики неплатоспроможності підприємств та практичних рекомендацій щодо та забезпечення їх платоспроможності є обґрунтованою та має як наукове, так і практичне значення.

Дисертаційна робота відповідає науково-дослідним роботам Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця. Аналіз змісту дисертації дозволяє стверджувати, що отримані результати дозволили зробити вагомий внесок у виконання дослідницьких робіт університету.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність. Наукові положення, висновки та рекомендації, що містяться у дисертації, в достатній мірі обґрунтовані. Виконане дослідження свідчить про широку і глибоку обізнаність дисертанта з науковими працями вітчизняних та зарубіжних вчених, спрямованих на вирішення теоретичних і прикладних проблем в сфері діагностики неплатоспроможності та банкрутства суб'єктів господарювання, що підтверджується широким переліком опрацьованих та систематизованих наукових праць.

В дисертаційній роботі використано широкий спектр сучасних методів дослідження: аналізу, синтезу, аналогії, логічного узагальнення, морфологічного аналізу, методу орієнтованих графів, багатовимірною факторного аналізу, дискримінантного аналізу, методу «центру ваг», апарату нечітких множин, нейронних мереж, методу дерева рішень, імітаційного моделювання. Коректність використання зазначених методів підтверджується теоретичною обґрунтованістю, достатністю вибірки, статистичною значимістю та адекватністю побудованих моделей, результатами апробації отриманих результатів в діяльності вітчизняних металургійних підприємств.

Структура дисертаційної роботи визначається її метою та спрямована на вирішення поставлених у роботі завдань на основі врахування логічних взаємозв'язків між ними. Розкриття економічної сутності неплатоспроможності підприємств та фінансового потенціалу як резерву запобігання та подолання неплатоспроможності дозволили автору провести ґрунтовне дослідження причин неплатоспроможності підприємств та сформулювати висновки і пропозиції щодо методів і засобів вирішення зазначеної проблеми.

3. Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. У цілому, дисертаційне дослідження характеризується достатнім науковим рівнем, оригінальністю підходів, критичним аналізом матеріалу. Це дозволило автору сформулювати теоретичні положення, наукові висновки і рекомендації, що засвідчують його внесок у розвиток корпоративних фінансів.

Автором, зокрема, проведено ґрунтовний аналіз праць вітчизняних та зарубіжних вчених, що стосуються теоретичних основ неплатоспроможності підприємств (С. 25-46). У роботі досліджено сутність фінансового потенціалу та конкретизовано його сутність як резерв попередження та подолання неплатоспроможності підприємств (С. 49-64). Це дозволило визначити взаємозв'язок між поняттями неплатоспроможності та фінансового потенціалу через уточнення понятійно-термінологічного апарату.

У результаті теоретичного узагальнення та емпіричного аналізу впливу зовнішнього середовища на фінансовий стан металургійних підприємств виявлено ключові фактори неплатоспроможності підприємств (С. 95). Визначено сукупний вплив факторів на фінансовий стан підприємств на основі побудови інтегрального показника стану зовнішнього середовища, що дозволяє оцінити вплив зовнішнього середовища на фінансовий стан та загрозу неплатоспроможності підприємств (С. 97-99).

Дисертантом конкретизовано склад показників-індикаторів неплатоспроможності (С. 115) та визначено систему показників оцінювання

фінансового потенціалу металургійних підприємств (С. 121). Доведено, що визначену систему показників доцільно використовувати для поточної діагностики неплатоспроможності та визначення рівнів фінансового потенціалу підприємств.

Здобувачем удосконалено інструментарій поточної діагностики неплатоспроможності підприємств, який ґрунтується на визначенні рівнів показників-індикаторів неплатоспроможності підприємств та побудові шкали визначення якісних рівнів неплатоспроможності: поточної, критичної, надкритичної, ліквідаційної неплатоспроможності та стану платоспроможності (С. 150, 153). Удосконалений інструментарій дає змогу здійснення оперативної діагностики неплатоспроможності металургійних підприємств.

Заслуговує на увагу розроблений у роботі методичний підхід до перспективної діагностики неплатоспроможності підприємств, який передбачає здійснення її комплексного дослідження на основі поточної оцінки рівня неплатоспроможності з урахуванням фінансового потенціалу як резерву подолання неплатоспроможності підприємств та інтегрального показника впливу зовнішнього середовища, що є превентивним інструментом діагностики неплатоспроможності металургійних підприємств (С. 168).

Науковою новизною відзначаються положення щодо удосконалені методичного підходу до визначення порогових значень структурних показників балансу та звіту про фінансові результати (С. 192), який базується на коригуванні рівнів значень фінансових показників для забезпечення достатнього рівня платоспроможності металургійних підприємств з урахуванням їх поточного фінансового стану та фінансового потенціалу (С. 193).

Отримані автором наукові результати мають високий ступінь обґрунтованості, що підтверджується узагальненням значної кількості фундаментальних праць вітчизняних та зарубіжних вчених, використанням

великого обсягу статистичної інформації, достатньою апробацією та впровадженням у діяльність організацій.

4. Теоретична цінність і практична значущість наукових результатів.

Наукове значення результатів дисертаційної роботи полягає у розробці теоретичних положень і висновків, які збагачують економічну науку з питань діагностики неплатоспроможності підприємств.

Практична цінність результатів дослідження полягає у розробці методичного забезпечення діагностики неплатоспроможності підприємств: інструментарію поточної діагностики неплатоспроможності, методичного підходу до перспективної діагностики параметрів неплатоспроможності металургійних підприємств, який базується на результатах поточної діагностики та передбачає врахування потенціалу відновлення платоспроможності і впливу факторів зовнішнього середовища, та методичного підходу до визначення порогових значень структурних показників балансу і звіту про фінансові результати, необхідних для забезпечення достатнього рівня платоспроможності металургійних підприємств з урахуванням їх поточного фінансового стану та фінансового потенціалу.

Практична цінність результатів дослідження полягає у впровадженні їх у діяльність численних підприємств та організацій, що підтверджується довідками про впровадження, а також використанням результатів дослідження у навчальному процесі у Харківському національному економічному університеті імені Семена Кузнеця при підготовці бакалаврів за дисциплінами «Фінанси» та «Фінансовий аналіз».

5. Повнота викладення наукових результатів дисертації в опублікованих працях.

За результатами дисертації опубліковано 21 наукову працю: розділ у колективній монографії, 4 статті в наукових фахових виданнях України, 8 статей в наукових періодичних виданнях інших держав та у виданнях

України, які включені до міжнародних наукометричних баз, 8 тез матеріалів конференцій. В опублікованих працях здобувача повно відображено сутність отриманих результатів виконаного дослідження та їх наукову новизну. Результати дослідження доповідались і отримали позитивну оцінку на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях. З огляду на це, апробацію результатів дисертаційної роботи слід вважати достатньою.

6. Відповідність дисертації встановленим вимогам.

Дисертація має традиційну структуру: вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел, додатки. Робота виконана в науковому стилі, її зміст викладено в чіткій логічній послідовності. Автореферат дисертації забезпечує ідентичність основних положень, висновків та пропозицій роботи.

7. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації. Визнаючи важливість і цінність проведеного дослідження, на наш погляд, слід виокремити певні зауваження та зупинитися на дискусійних моментах роботи, зокрема:

- відповідно до назви, перший розділ дисертації мав б включати теоретичні аспекти діагностики неплатоспроможності підприємств, однак, пункт 1.3. присвячений методичному інструментарію діагностики. Очевидно, цю обставину доцільно було б відобразити у назві розділу;

- досить дискусійним є твердження автора, що банкрутство є формою прояву неплатоспроможності. Неплатоспроможність є лише причиною порушення провадження справи про банкрутство. Відповідно до законодавства, термін «банкрутство» означає визнану господарським судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність за допомогою процедур санації та мирової угоди і погасити грошові вимоги кредиторів не інакше як через застосування ліквідаційної процедури;

- серед пунктів наукової новизни, автор задекларував, що в роботі дістала подальшого розвитку систематизація складу зовнішніх факторів впливу на фінансовий стан підприємств за рахунок ієрархічної структуризації факторів за характером взаємозв'язку між ними та встановлення рівня їх

інтегрального впливу на зміну параметрів неплатоспроможності підприємств. З такого викладу не зрозумілим залишається зміст авторського здобутку. При формулюванні цього пункту новизни дисертанту доцільно було б конкретизувати зміст та критерії систематизації зазначених факторів та показати, у чому переваги авторського підходу до класифікації над уже існуючими;

- в дисертаційній роботі, автор відносить неплатоспроможність до «узагальнюючої фінансової категорії». На наш погляд, термін «неплатоспроможність» не відповідає критеріям та ознакам фінансових категорій. В дисертації не наведено достатньо аргументів, щоб це підтвердити;

- в роботі дисертант вдається до інструментарію дискримінантного аналізу та розраховує критерій лямбда Вілкса. Однак, використовує дещо хибну його інтерпретацію. На стор. 110 автор вказує, що ряд показників мають найбільшу дискримінанту здатність, оскільки характеризуються максимальною лямбда. Однак, відповідно до засад дискримінантного аналізу, для забезпечення чіткого розмежування значень залежної змінної, критерій лямбда Вілкса має прямувати до нуля. Що більшим є значення цього критерію, тим більш розмитою є різниця між альтернативними групами.

8. Загальний висновок

Дисертаційну роботу Пустовгар С. А. «Теоретико-методичне забезпечення діагностики неплатоспроможності підприємств» можна визнати завершеним науковим дослідженням, результати якого дозволяють вирішити актуальне науково-практичне завдання, зміст якого полягає у подальшому розвитку теоретичних положень, методичного забезпечення та практичних рекомендацій щодо діагностики неплатоспроможності підприємств.

Дисертація Пустовгар С. А. за змістом та обґрунтованістю основних теоретичних та методичних розробок відповідає рівню дисертацій на здобуття наукового ступеню кандидата економічних наук. Вибрану тему

дисертаційної роботи необхідним чином розкрито; поставлену мету досягнуто; завдання дисертаційної роботи в цілому виконано. Тема дисертації відповідає спеціальності 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

Автореферат дисертації необхідним чином розкриває основні її положення та висновки, є ідентичним дисертації за структурою та змістом та не містить інформації, що є відсутньою у дисертаційній роботі.

Дисертація за своїм змістом відповідає п.п. 9, 11, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів» затвердженого постановою Кабінету міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 із змінами, внесеними згідно с Постановою КМ №656 від 19.08.2015р., а її автор – Пустовгар Світлана Анатоліївна – заслуговує присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри корпоративних
фінансів і контролінгу
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

О. О. Терещенко

